

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р по икономика Пламен Димитров Чипев
Катедра „Икономически науки“, Факултет по икономически и социални науки,
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

по дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен *'доктор'* в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.8 Икономика докторска програма Политическа икономия

Автор: Огнян Митков Митев

Тема: Пост-кризисни промени във финансовото регулиране в ЕС: въвеждане и прилагане на макропруденциални инструменти

Научен ръководител: проф. д-р Пламен Димитров Чипев, Пловдивски университет „П. Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед № РЗЗ-4524 от 19.09.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научно жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на докторанта Огнян Митков Митев на горепосочената тема. Представеният от докторанта комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет. Докторантът е приложил 5 броя публикации, които съответстват и са във връзка с темата на дисертационния труд.

Огнян Митев е випускник на ПУ „П.Хилендарски“. Като негов научен ръководител мога да свидетелствам, че през времето на докторантурата той бе активен в научния живот на катедрата, участва в няколко конференции, спечели конкурс на БНБ и получи стипендия за разработване на проблем от сферата на финансовото регулиране. В следствие започна работа в националната институция, с което затвърди интересите си в областта на финансите и логично продължи академичната си кариера.

2. Актуалност на тематиката

Темата е изключително актуална не само защото глобалната финансова криза (ГФК) нанесе огромни поражения върху икономиките по целия свят (единици са страните, които я преодоляха по-леко), но най-вече поради множество законодателни и институционални промени, които се въведоха и въвеждат с цел подобряване на стабилността на финансовата система и предотвратяването на кризи. Прилаганите инструменти, завишените критерии и международни стандарти, са сравнително нови и непознати, особено що се отнася до ефективното ограничаване на системния риск. Един от основните елементи в пост-кризисното регулиране е обновяване и широкото

прилагане на макропруденциални инструменти (МПИ). Затова изследването на техният дизайн, приложение и ограничения е задача пред цялата академична общност и предлаганият проект е ценен теоретичен и практичен принос в това направление.

3. Познаване на проблема

Докторантът познава в много висока степен състоянието на разглеждания проблем, причините и факторите за възникване на финансовите кризи, съществуващите теоретични подходи към регулирането и специално, пруденциалното финансово регулиране. Представените от него *станданти, политики и инструменти* на пруденциалното регулиране в Европейския съюз свидетелстват за конкретно и детайлно навлизане в най-актуалните въпроси на регулаторната реформа на финансовата сфера - повишаване стабилността, ограничаване на системния риск и финансовите кризи. Докторантът демонстрира много добро познаване и владение на изследователската методология, служи си с богат и разнообразен набор от методи и добре формулира правилни и обосновани научни и практически изводи от получените резултати. Не на последно място доброто познаване на проблема се разкрива и при разглеждането на прилаганите най-важни буфери в областта на макро-пруденциалната политика (МПП) у нас, където използва конкретни данни и прави важни изводи за финансовата сфера на България.

4. Методика на изследването

Авторът е избрал комплексна методика за изследването си, която включва, дескриптивен, исторически, критичен и сравнителен анализ. Ползваният инструментариум се допълва с използване и обработка на статистически данни с количествени методи, включващи регресионен и корелационен анализ. Използваните математически модели верифицират изследователските тези и обогатяват направените изводи. Многобройните таблици и фигури, включени в изследването формират обширен доказателствен материал за направените изводи. Използваният набор от методи му позволява да работи свободно и неограничавано върху избрания обект и му дава основа за прогнозиране развитието и прилагането на макропруденциалните инструменти (МПИ), както в ЕС така и в България и по този начин успешно да постигне поставената в дисертацията научна цел.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е в обем от 278 стр. и използва класическа структура от въведение, три глави, заключение, приложение и обширен списък на използваните лите-

ратурни източници, вкл. 306 заглавия. Дисертацията е основана на достоверен и оригинален материал, включващ признати международни стандарти в тази област, съответните правни рамки по проблема на ЕС, в т. ч и на българското законодателство, както и публична статистическа информация от утвърдени източници, като ЕЦБ, БНБ и др.

Първа глава е посветена на теоретични въпроси относно проблемите възникващи около финансовите кризи – дефектите на пазара и други фактори за тяхното възникване и обосноваване на необходимостта и подходите за финансово регулиране. Специално внимание е отделено на ролята на ГФК, като конкретна причина за необходимостта от промяна на системата и инструментите на финансово регулиране. Подчертават се процесите на финансово либерализиране, предшестващи кризата, като стимул за поемане на неустойчиви нива на риск, подценяването им под влиянието на финансовите иновации и спекулативното надуване на цената на активите, но докторантът е категоричен, че не е възможно да се идентифицира отделен фактор или причина. Необходимият отговор трябва да включва държавна намеса и да е насочен към въздействие на системно ниво.

Втора глава представя подробен преглед на пруденциалното финансово регулиране в широк план, и в Европейския съюз (ЕС) в частност, като основно място е отделено на макропруденциалното регулиране (МПР). Изследвани са различни аспекти на прилагане на макропруденциалната политика, изпълнението на нейните цели и дейността на органите в ЕС, натоварени с тези функции. Анализирани са основните регулаторни инструменти, като *капиталови изисквания, ранно предупреждение и оценка на системната значимост на финансовите институции*. Основните усилия на докторанта тук са съсредоточени в извеждането на спецификите, ограниченията и недостатъците за прилагането на един или друг от пруденциалните стандарти и политики, както и върху условията, коригиращите фактори и съчетаването с други политики (парична и фискална), които да доведат за ефективното им използване в дадена страна. С това той аргументира своята основната теза, че пренебрегването на макропруденциалния аспект на регулирането *оставя съществени празноти*, които биха могли да доведат до финансова криза.

Трета глава има практическа насоченост - приложението на макропруденциалните буфери за ограничаване на системния риск в държавите членки на ЕС. Оригинално и подробно е разработването на проблема за България. О. Митев посочва, необходимостта от съчетаването на количествените индикатори с качествената преценка, но подчертава

липсата на единен индикатор за оценка, който да обхване изцяло всички аспекти на рисковете за финансовата стабилност. Авторът изследва примерното приложение на анти-цикличния буфер за България и заключава (абстрахирайки се от късите статистически редове от данни), че стандартното отклонение Кредит/БВП не е толкова ефективно като индикатор за ранно предупреждение в условията на българския банков сектор. Затова предлага използването на прогнозни величини и индикатор за финансов цикъл с цел по-адекватното му прилагане. Докторантът аргументирано твърди, че използването на по-тесен кредитен агрегат не представя много по-различна картина от приложението на стандартния, главно поради доминиращата роля на банковото кредитиране. Докторантът разглежда и буферите за *други системно значими институции* и за *системен риск*, като посочва, че е необходимо използването на абсолютните и относителни величини на индикаторите при прилагането на първия буфер, защото съществува риск да се *преекспонира* значението на категории с малка значимост за финансовия риск. Тези резултати са важни и биха могли да се използват в надзорната практика у нас.

Заключението предлага в синтезиран вид изводите до които достига авторът. Сред тях се открояват – *неадекватност* на пруденциалните стандарти преди кризата; *необходимост* от баланс между макро- и микро-пруденциалните инструменти; *съчетаването* им с монетарната и фискална политика. О. Митев подчертава значението на независимия (безпристрастен) надзорен орган, който да съблюдава прилагането на гъвкави методологии за употребата на МПИ по страни, поради невъзможността за универсален подход при макропруденциалната политика. Дисертацията предлага и множество конкретни изводи за калибриране на буферите прилагани в България.

Материалът покрива напълно изискванията за дисертационен труд. Проблемите са разгледани и оценени самостоятелно и критично, което показва добра степен на умение за работа с първоизточниците, самостоятелно мислене и възможност за „надграждане“ чрез собствени предложения за усъвършенстване в областта на политиките. Налице са множество приноси с теоретичен и приложно-практичен резултат. Сред тях: *систематизиране* на голям брой *теории* за финансово регулиране и обосноваване на необходимостта от финансово регулиране; *определяне на фактори*, участващи в разразяването на ГФК; *поставяне на фокус* върху макропруденциалните регулации, като отговор на кризата във всичките им аспекти – *стандарти, политика, инструменти*.

Новост в нашата научна литература, е предложеният в дисертацията изчерпателен *сравнителен анализ на прилагането на МПИ*, в страните членки на ЕС, с изследване на

възможностите за конфликти между различните инструменти и посочване на проблемни точки, които възпрепятстват тяхното ефективно прилагане и формулиране на конкретни предложения за отстраняването им.

Сред резултатите с по-конкретно приложение за нашата страна е необходимо да подчертаем - *анализа на процеса, ползите и проблемите* свързани с прилагането на три макропруденциални буфера в ЕС и у нас – *Анти-цикличния буфер; Буфера за други системно значими институции (Д-СЗИ) и Буфера за системен риск (БСР)*. Важен принос тук имат - анализирането на отклонението на съотношението кредит/БВП, на анти-цикличния буфер, на съвкупния индикатор за финансовия цикъл в България.

По-общ приносен характер има обосноваването от автора на основната теза, че методологиите за въвеждане на МПИ са подходящи (и създадени) най-вече за страни с развитите финансови пазари. Оттук са и изтъкнатите по-горе изводи за ролята на независимия надзорен органи и националната специфика при прилагане на МПП.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са 5 публикации – всички посветени на различни аспекти от дисертационния труд; 2 са на английски, а останалите на български език. Четири са публикувани в сборници от доклади на научно практически конференции - 3 от които, Варна, Ст. Загора и В. Търново, с международно участие. Петата е с характер на научна студия (50 стр.), разработена е от О. Митев в качеството му на стипендиант на БНБ и е поместена на сайта на банката. Всички публикации могат да бъдат ползвани от научната общност и от студентите защото съдържат важни изводи и заключения относно ГФК и пост-кризисното финансово регулиране, като последната има пряко отношение към текущата дейност на БНБ по прилагане на пост-кризисните буфери.

Личният принос на автора в дисертационното изследване и приложените публикации е несъмнен и оригинален. Всички те са разработени самостоятелно, без съавторство, отразяват личните му възгледи по проблемите, като в публикацията в БНБ това е изрично подчертано, където е записано на титулната страница, че изследването е принос на автора и не отразява официалното становище на банката.

Предложения от О. Митев труд е структуриран добре, написан е с добър научен стил и достъпен език, снабден с обширен справочен материал, вкл. списъци на ползваната литература и съкращения, на таблиците и графиките. Източниците са ползвани и отразени коректно и изчерпателно в дисертационния труд. Единствената ми

критична бележка е, че БСР е сравнително по-слабо представен в изследването. С това е свързана и препоръката ми към О. Митев да продължи работата в избраната област, като разшири изследванията си в посочената посока.

7. Автореферат

Представеният от докторанта автореферат отговаря на изискванията и съдържа всички необходими реквизити. Той представя ясно, конкретно и точно дисертационното изследване, направените публикации и научните приноси на докторанта.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам резултатите от дисертационния труд да бъдат направени достояние на научната общност, специалистите от банковите среди, полиси-мейкърите и представителите на различни регулиращи и надзорни органи, като КФН, икономическата, правната и бюджетна комисии на НС и др., чрез публикуване изцяло, или на съществени части от дисертационния труд след успешната му защита и отразяване на получените препоръки.

Заклучение

В заключение, бих желал да подчертая, че дисертационният труд на Огнян Митков Митев съдържа **научни, научно-приложни и приложни резултати**, които представляват принос в науката и практиката и **отговарят на всички** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Факултет по икономически и социални науки, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Огнян Митков Митев **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „политическа икономия“ като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено в посочените по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Огнян Митков Митев

в област на висше образование: в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма Политическа икономика.

Дата:

Изготвил становището:

/проф. д-р Пламен Д. Чипев/